

GENÇ MÜTEFEKKİRLER DERGİSİ
JOURNAL OF YOUNG INTELLECTUALS

e-ISSN: 2718-000X

Yıl: 4, Cilt: 4, Sayı: 3

Aralık -2023

KITAP İNCELEMESİ

Kitap Bilgileri: Müslüman Psikologların Çıkmazı (İstanbul, Mahya Yayınları, Çev. İ. N. Kaya, 2022/6. Baskı, 112 sayfa, ISBN: 978-605-5222-58-1)

Yazar: Prof. Dr. Malik BEDRİ

Değerlendiren: Dr. Öğr. Üyesi Yahya AKTU, Siirt Üniversitesi, aktuyahya@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-5540-7399>

Yayın Bilgisi

Yayın Türü: Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 21.11.2023

Makale Kabul Tarihi: 23.11.2023

Sayfa Aralığı: 926-929

Müslüman Psikologların Çıkmazı

Prof. Dr. Malik Bedri

Müellifin Hayatı

Prof. Dr. Malik Bedri, 16 Şubat 1932 yılında Sudan'ın Rufaa şehrinde dünyaya gelmiştir. Yazar, lisansını Beyrut Amerikan Üniversitesi'nde 1956 yılında tamamlamıştır. Aynı üniversiteden 1958 yılında master derecesi ile mezun olmuştur. Malik Bedri, doktora eğitimini 1961'de Leicester Üniversitesi'nde (İngiltere) tamamlamıştır. Klinik psikoloji uzmanlığını ise 1966'da Londra Üniversitesi Middlesex Tıp Fakültesi Psikiyatri bölümünde yapmıştır. Eğitimi sonrası Sudan dâhil farklı Arap ülkelerinde çalışmıştır. Birçok üniversitenin psikoloji bölümü kurucu görevini üstlenmiştir. 1971'de Suudi Arabistan Riyat Üniversitesi Psikoloji Kliniği kurucusu olmuştur. 1977 yılında İngiliz Psikoloji Derneğine seçilen Bedri, 1989'da aynı dernek tarafından *Ayrıcalıklı Psikolog* ünvanı verilmiştir. 1980-1984 yılları arasında Dünya Sağlık Örgütü Geleneksel Tıbbi Uygulamalar Komitesi üyesi olarak görev almıştır.

Prof. Dr. Malik Bedri, bir süre Uluslararası Malezya İslam Üniversitesi, İslam Düşüncesi ve Medeniyeti dekanlığı yapmıştır. 2003 yılında Sudan Devlet Başkanı tarafından İslami Psikoloji çalışmalarından dolayı Prof. Dr. Malik Bedri'ye Shalid Zubair madalyası verilmiştir. Malik Bedri, akademik yaşamını İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi'nde noktalamıştır. Prof. Bedri, 2018 yılında İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi'nde *İslami Psikolojinin Dünü-Bugünü* adlı bir konferans vermiştir. 2019 Mayıs ayında ise *Gazali'nin Psikoloji Anlayışı ve Günümüz Psikolojisine Katkıları* adlı sunumunu gerçekleştirmiştir. Prof. Bedri, 8 Şubat 2021'de vefat etmiştir. Yazarın Türkçe'ye çevrilmiş *Gözlemden Tanıklığa: Tefekkür ve Psikososyal Çözümler* kitapları da bulunmaktadır.

Eser Hakkında Bilgi

Müslüman Psikologların Çıkmazı adlı eser, Prof. Dr. Malik Bedri'nin dünya çapında ün kazanan bir kitabıdır. Yazar, Batı toplumlarında Psikanaliz'den uzaklaşıldığı bir dönemde müslüman ülkelerde Freud'un fikirlerine körü körüne bağlanmanın olumsuz yönlerine değinmektedir. Bu durumu Peygamber Efendimiz'in (S.A.V.) bir hadisiyle açıklamaya çalışmaktadır: *"Onlar (Yahudiler ve Hristiyanlar) bir kertenkele deliğine girseler, sizler de onları takip edeceksiniz."* (Sahihi Müslüm, No: 2669). Bu doğrultuda müellif, İslami bir bakış açısıyla işe yarayacak ve faydalı fikirlerin sahiplenilmesini önermektedir. Yazar, müslüman bir psikoloğun İslam fitratıyla çatışmayacak görüşleri savunmasında bir sıkıntı görmezken, fitrata aykırı görüşlerin hem bireye hem de topluma olumsuz yansımaları olduğunu vurgulamaktadır. Bi psikoloji ekolü ile fitrat çatıştığında müslüman bir psikolog ikilem yaşayabilir. Özetle, yazar müslüman psikolog kulluk fitratının ruhuna işlendiğinin farkına varması gerektiği düşüncesini savunmaktadır.

Eser, 15 bölüm ve 112 sayfadan oluşmaktadır. Yazar ilk on bölümde durum değerlendirmesi yaparken, son beş bölümde ise neler yapılabileceğini ortaya koymaktadır. İlk bölümde teorik ve pratik yönleri olmayan psikoloji görüşlerinin bilim kılıfı altında kabul edilmesinin sakıncalarını işlemektedir. İkinci bölümde ruhsuz bir psikoloji olarak görülen davranışçı ekolün referans alınmasının sıkıntılara değinmektedir. Üçüncü bölümde normal ve normaldışı davranış tanımında patolojik norm ve istatistiksel bakış açısının yanı sıra kültürel faktörlerin de kriter olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda maneviyatın ön planda olduğu kültürlerde normallik kriterlerinin farklı olabileceğini savunmaktadır. Dördüncü bölümde İslam düşünce tarzı ile ateist düşünce tarzının psikoloji'de bir araya gelemeyeceğini ifade etmektedir. Beşinci bölümde Müslüman bir çocuk psikoloğunun ebeveyn-çocuk iletişimine değer vermesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ebeveyni haksız gören ve sürekli çocuğu haklı gören görüşün sıkıntılarını ifade etmektedir. Altıncı bölümde Psikometri'de nesnel değerlendirmelerin yapılabildiği ölçme araçlarının kullanılması gerektiğini belirtmektedir. Yedinci bölümde bir eğitim psikoloğunun sosyal dokuya bağlı kalarak cinsellik ve karma eğitim konularını ele alması gerektiğine değinmektedir. Sekizinci ve dokuzuncu bölümde Psikanaliz'in bir kertenkele deliğine benzediğini ve körü körüne hayranlığın sakıncalarını ifade etmektedir. Onuncu bölümde Amerika ve Avrupa'da Psikanaliz'den yüz çevrildiği halde Müslüman toplumlarda hala başköşeye oturtulduğunu öne sürmektedir.

Onbirinci bölümde İbni Sina, İbn Şirin, Gazali, Muhasibi, İbni Haldun gibi İslami bilim insanlarının kişilik, sosyal psikoloji ve psikoterapi disiplinlerinde hala etkilerinin olduğunu savunmaktadır. Müslüman ülkelerde felsefi akımlardan etkilenmeden alandaki katkılardan faydalanılması gerektiğini vurgulamaktadır. Onikinci bölümde beş başlıkta İslam'ın hizmetinde psikoloji'yi açıklamaktadır. Bunlar; İslam'ın hizmetinde psikoterapi, müslüman psikometrist, İslam'ın hizmetinde eğitim psikolojisi, müslüman sosyal psikolog ve İslami kişilik kavramı'dır. Bu bölümde yazar İslam'ın, Batı'nın dar bakış açısıyla bir din olmadığını aksine tüm yaşamı

yansıtan bir yaşam tarzı olduğunu vurgulamaktadır. Onüçüncü bölümde Frankl'ın aktardığı Nietzsche'nin şu düşüncesini açıklamaktadır: “Yaşamak için bir ‘neden’i olan, her türlü ‘nasıl’a katlanır.” Bu doğrultuda insanın beden ve ruhu ifade eden düalist yapısının olduğunu belirtmektedir. İnsanın doğası gereği varoluşsal boşluk yaşayabileceği ve bunun da İslami düşünce ile çözümlenebileceğini savunmaktadır. Ondördüncü bölümde psikoloji ekollerinin eleştirel bir bakış açısıyla ele alınması gerektiği belirtmektedir. İslami bakış açısıyla alternatif bir bilimsel teoriye ihtiyaç duyulduğunu öne sürmektedir. Onbeşinci bölümde ise müslüman psikologların kertenkele deliğinden çıkabilmeleri için nasıl yardımcı olabileceği sorusuna yanıt aramaktadır. Bu doğrultuda üç evrede bu sıkıntıdan kurtulabileceğini ifade etmektedir. Bunlar; hayranlık, uzlaşma ve özgürleşme’dir. Hayranlık evresinde bir çatışma yaşanarak çift karakter meydana gelir. Uzlaşma evresinde Kuran ayetleri ile Freudyen teoriyi bütünleştirme söz konusudur. Özgürleşme evresinde cesaretlenerek insanın özgün yapısına yönelik açıklamalarda bulunulur.

Sonuç olarak, *Müslüman Psikologların Çıkmazı* adlı eseri temelde Psikanaliz akımına yönelik bir reddiye olarak görülmesine karşın, İslami Psikoloji düşüncesinin yeşermesine önemli katkılar sunduğu ifade edilebilir. Eser, kişilik psikolojisi, din psikolojisi ve kültürel psikoloji gibi psikolojinin teorik ve uygulamalı alanlarında ulusal ve uluslararası çalışmalar için temel bir kaynak oluşturacağı öngörülmektedir. Özelde alan uzmanlarının genelde ise sosyal bilimler alanında eğitim gören üniversite öğrencilerinin bu eseri okumasında büyük yarar göreceğini düşünüyorum.

Kaynakça

Awaad, R. (2021). Modern İslami Psikolojinin Babası Dr. Malik Bedri'nin Mirası (Çev. Y. A. Kaya, Orijinal kaynak: TRT Word, 2021, No: 44255). *Haksöz Dergisi*, 360 (Mart 2021). <https://www.haksozhaber.net/okul/modern-islami-psikolojinin-babasi-dr-malik-bedrinin-mirasi-8453yy.htm>

Khan, R. (2021). Prof. Dr. Malik Badri'yle psikolojiyi islamileştirme katkıları üzerine bir görüşme (Çev. Ü. Balıkcı). *İLSAM Akademi Dergisi 1*, 139-152.

Uysal, M. (2022). Prof. Dr. Malik Bedri Hoca ile eserleri ve gündemdekilerle ilgili mülakat ettik. *Eğitimle Diriliş*, (30.01.2022). <https://www.egitimledirilis.com/?ropotaj/prof-dr-malik-bedri-hoca-ile-eserleri-ve-gundemdekilerle-ilgili-mulakat-ettik-1636h.htm>